

تحلیل روند جامعه‌پذیر نمودن ارزش‌های انقلاب اسلامی در محیط دانشگاهی، فرصت‌ها و چالش‌ها

مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

علی حمزه پور^۱ | احمد بخشایش اردستانی^۲ | سید مصطفی ابطی^۳ | محمد توحیدفام^۴

۱۰

سال سیزدهم
پاییز و زمستان ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۰۰/۰۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۰/۰۰

صص: ۳۰۱-۲۶۹

شاپا چاپ: ۶۲۲۸-۲۵۳۸
الکترونیکی: ۱۶۵۵-۲۷۱۷

چکیده

انتقال ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی طی فرایندی روی می‌دهد که اصطلاحاً «جامعه‌پذیری» نامیده می‌شود. اگر چه جامعه‌پذیری در مراحل مختلف خود از روند متفاوتی برخوردار است، اما دائمی است. مهم‌ترین کارکرد جامعه‌پذیری، حاکمیت ارزش‌ها بر کنش‌های اجتماعی اعضای جامعه است. ارزش‌های هر جامعه‌ای از طریق فرایند جامعه‌پذیری، حفظ و ارتقا می‌یابد. نهادهای متولی امر جامعه‌پذیری طیفی را از خانواده، مدرسه، دانشگاه، رسانه و ... را شامل می‌شود که هر یک در امر جامعه‌پذیری به ایفای کارویژه خود می‌پردازند. در این مقاله با تمرکز بر نقش و کارکرد جامعه‌پذیری در دانشگاه، تلاش شده است پاسخ سؤال اصلی مبنی بر این که: «روند جامعه‌پذیر نمودن ارزش‌های انقلاب اسلامی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران در چهار دهه گذشته در ایران، بر اساس نظریه ساختار-کارگزار چگونه قابل تبیین است؟» با روش توصیفی-تحلیلی، تحلیل مضمون و روش داده‌بنیاد پاسخ داده شد. بر اساس الگوی پیشنهادی حاصل از روش داده‌بنیاد مبتنی بر رویکرد استراوس-کربن، به صورت مطالعه موردی در واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، ضمن بررسی شرایط علی، عوامل مثبت و منفی مداخله‌گر و زمینه‌ای به ارائه راهبردهای ایجابی و سلبی و بیان پیامدها پرداخته شد.

کلیدواژه‌ها: الگو، جامعه‌پذیری، ارزش‌های انقلاب اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه.

DOR:

۱. دانشجوی دکتری علوم سیاسی، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی،

تهران، ایران

۲. نویسنده مسئول: استاد گروه اندیشه سیاسی، دانشکده علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران، ایران

Email: ahm.bakhshayeshiarestani@iauctb.ac.ir

۳. استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران،

ایران

۴. دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

مقدمه

برای این که جامعه دارای انسجام و دوامی معقول باشد، باید دارای اجماع و وفاق کافی باشد. انسجام و دوام بیشتر جامعه بستگی به میزان جامعه‌پذیری افراد دارد. اگر جامعه عناصر اجتماعی و فرهنگی خود را در مسیر خواسته‌های اجتماعی- اقتصادی افراد جامعه قرار دهد و با نیازهای آنها همگامی کند، آموزش و جامعه‌پذیری افراد به سهولت انجام می‌شود و در غیر این صورت، ناسازگاری‌ها و ناکامی‌ها بروز خواهند کرد.

تحقق اهداف ملی در کشورها، منوط به تحقق بهینه جامعه‌پذیری در جهت آرمان‌ها و ارزش‌های کلان ملی است. در جمهوری اسلامی ایران، در طول چهار دهه گذشته علی‌رغم تحمل مشکلات متعدد در وضعیت‌های مختلف اعم از دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی، جنگ تحمیلی، تحریم‌های بین‌المللی و ...، همواره در صحنه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی با هدف حمایت و پشتیبانی از تحقق منافع ملی و آرمان‌ها و ارزش‌های والای انسانی و اسلامی جامعه‌پذیری انقلاب اسلامی، محقق شده است. بی‌تردید یکی از مهم‌ترین کارویژه‌های دولت‌های مدرن در درون یک کشور یا محیط اجتماعی سیاسی، تلاش در جهت حفظ و سپس انتقال و گسترش ارزش‌های سیاسی و اجتماعی نظام سیاسی خویش به نسل‌های بعدی است که در صورت بی‌توجهی به این مهم، تداوم کارکردی نظام سیاسی مذکور با مشکل مواجه می‌گردد. فراتر از تغییرات و تعدیل‌های طبیعی در روند انتقال نسلی، روندهای جامعه‌پذیری انقلاب اسلامی، چه بسا سیر صعودی، نزولی یا خنثی داشته باشند. فرایند جامعه‌پذیری در تاریخ تحولات جامعه ایران با فراز و نشیب‌های زیادی روبه‌رو بوده است، به گونه‌ای که به ویژه در دوره معاصر اوج این مسئله را در رژیم شاهنشاهی منتسب به نظام سلطه جهانی و در نهایت سرنگونی آن و پیروزی انقلاب اسلامی شاهد بودیم. روش تحقیق ترکیبی است و از روش‌های توصیفی- تحلیلی با استفاده از ابزار کتابخانه‌ای و اسنادی، روش تحلیل مضمون و سپس با روش داده‌بنیاد (Graded theory) با ابزار مصاحبه انجام شده است.

پیدایش انقلاب اسلامی که از متن مردم و بر اساس خواست آنان شکل گرفت، الگویی از انطباق اهداف ملت- دولت در یک محیط جغرافیایی در قرن بیستم به شمار آمد و روزه‌روز منجر

به شکوفایی بیشتر درونی و مقاومت، صیانت بیشتر در مقابل دشمنان خارجی و تحقق جامعه‌پذیری مطلوب ارزش‌های انقلاب اسلامی گردید. با عنایت به تجربه موفق جامعه‌پذیری ارزش‌های انقلاب اسلامی در ایران اسلامی و نیز بروز برخی چالش‌ها در دهه‌های اخیر در جهت آسیب‌رسانی به این روند که ناشی از برخی سوء تفاهم‌ها، هجمه تبلیغاتی دشمنان، سوء عملکردها و سوء کارکردهاست و تداوم آن می‌تواند منجر به تغییرات اساسی در تخریب و کاهش ثبات نظام اجتماعی و سیاسی گردد، لازم است با بهره‌گیری از تجربه موفق در ساخت اجتماعی (آشکار و پنهان)، مظاهر جمعی و کنش‌های اجتماعی گذشته، نسبت به بازسازی و ترمیم آن نائل گردیم. از آنجا که بدون اتکا به جامعه‌پذیری، امکان تحقق هیچ یک از طرح‌های ملی و به ویژه راهبردهای اساسی همه‌جانبه و نیازمند عزم ملی، نخواهد بود، مسئله تحقیق آن است که روند جامعه‌پذیری ارزش‌های انقلاب اسلامی در جامعه ایران با تأکید بر محیط دانشگاه‌ها در مواردی دچار اختلال شده است، به گونه‌ای که تداوم آن می‌تواند منجر به بحران اجتماعی شدن و تحت‌الشعاع قرار گرفتن ثبات نظام اجتماعی و سیاسی گردد. اگر چه در زمینه آسیب‌شناسی جامعه‌پذیری سیاسی در جامعه ایران کمتر پژوهش‌های عمیقی صورت پذیرفته است لکن نمونه‌هایی از تحقیقات صورت گرفته، مویده جامعه‌پذیری منفی در مواردی در گذشته بوده است. نتایج تحقیقات علمی جامعه‌پذیری در جامعه ایران حاکی از آن است که وجود فاصله تربیتی بین مدرسه و جامعه و تعارض در آموزش‌ها و رفتارهای اجتماعی، منجر به تنزل جایگاه اجتماعی مدرسه و ایجاد بزهکاری، اعتیاد، نبودن انسجام و آشفته‌گی اجتماعی شده است (نجفی و زردینی، ۱۳۹۹: ۱۰). بین متغیر تحصیلات و اعتیاد اینترنتی در نوجوانان، همبستگی معنی‌دار وجود دارد و بین متغیر دینداری و اعتیاد اینترنتی، رابطه منفی و معنی‌دار برقرار است (هاشمی، ۱۳۹۰: ۴۳). میزان جامعه‌پذیری سیاسی در میان جوانان زیر متوسط بوده است (سبکتکین و محبوبی، ۱۳۹۴) و میزان جامعه‌پذیری دانشجویان متوسط گزارش شده است (هزارجریبی و همکاران، ۱۳۹۳). افزایش مدرک‌گرایی با هدف کسب درآمد بیشتر و ارتقا به مقام بالاتر در شرایط نابرابر و نیز نگرش کمی به نهاد علمی به وساطت دولت عاملی، منجر به بی‌اعتباری علمی و در نتیجه کاهش مشروعیت حاکمیت در نهاد آموزشی شده است (رفیع‌پور، ۱۳۹۴: ۲۰-۵۰). جامعه‌پذیری دانشجویان دانشگاه‌های سراسر کشور متوسط گزارش شده است (خواجه سروری، ۱۳۹۴) و دانشجویان تحصیلات تکمیلی در سوگیری هنجاری خود، دچار

نوسان یا دوگانگی جامعه‌شناختی هستند. از نظر دانشجویان، استادان آنها در رفتار واقعی خویش در گروه آموزشی و در ارتباط با دانشجویان، به ضد‌هنجاری‌های علم پایبندی بیشتری دارند و کمتر به هنجارهای علم اقتدا می‌کنند (قاضی طباطبایی و ودادهیر، ۱۳۸۰) و در مجموع وضعیت گزارش‌های تحقیقات اخیر در خصوص وضعیت جامعه‌پذیری سیاسی، متوسط و پایین ارزیابی شده‌اند و این موضوع برای نظامی سیاسی که مهم‌ترین هدف آن، جامعه‌پذیری سیاسی، انتقال ارزش‌ها و هنجارهای سیاسی است، مطلوب به نظر نمی‌رسد. از سوی دیگر این اتفاق با ظهور و گسترش رسانه‌های الکترونیکی روند صعودی به خود گرفته است (حسین‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴)

با عنایت به این که دانشگاه آزاد اسلامی، از جهت گستره و کمیت یکی از بخش‌های مهم جامعه‌پذیری دانشگاهی بعد از انقلاب اسلامی بوده است و نیز با توجه به این که واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد واحد نمونه و مرجع دانشگاهی در دانشگاه آزاد اسلامی است، مطالعه موردی متمرکز بر این واحد دانشگاهی گردید.

ادبیات تحقیق

تعاریف عملیاتی واژگان

جامعه‌پذیری: جامعه‌پذیری، کنش متقابل اجتماعی است. کنش متقابل اجتماعی بر حسب ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی خاص هر جامعه رخ می‌دهد. بنابراین، محتوای جامعه‌پذیری و الگوهای شخصیتی که از تجربه مشترک جامعه‌پذیری در یک فرهنگ خاص ناشی می‌شود، از جامعه‌ای تا جامعه دیگر متفاوت است (کرایپ، ۱۳۷۸: ۱۱۳). جامعه‌پذیری یا اجتماعی شدن، از نظر لغوی به معنای انطباق با جامعه و آشناسازی با جامعه است (حق‌شناس، ۱۳۸۷: ۸۴۲). در جامعه‌شناسی این مفهوم به فرایندی اطلاق می‌شود که به موجب آن، افراد ویژگی‌هایی را که شایسته عضویت آنها در جامعه است، کسب می‌کنند (Scruton, 2007: ۶۴۹).

جامعه‌پذیری سیاسی: بی‌تردید یکی از مهم‌ترین کارویژه‌های دولت‌های مدرن در درون یک کشور یا محیط اجتماعی سیاسی، تلاش در جهت حفظ و سپس انتقال و گسترش ارزش‌های

سیاسی و اجتماعی نظام سیاسی خویش به نسل‌های بعدی است که در صورت بی‌توجهی به این مهم، تداوم کارکردی نظام سیاسی مذکور با مشکل مواجه می‌گردد. این فرایند اصطلاحاً جامعه‌پذیری (سیاسی) نامیده می‌شود (خواججه‌سروی، ۱۳۹۴: ۳۲). جامعه‌پذیری یا فرهنگ‌پذیری سیاسی فرایندی است که بر اساس آن جامعه‌گرایش‌ها، نگرش‌ها، دانش‌ها و اطلاعات و خلاصه ارزش‌ها و معیارهای سیاسی خود را از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌کند. در واقع جامعه‌پذیری سیاسی یکی از ابعاد فرعی فرهنگ در سطح جامعه به شمار می‌آید و از آن جدا نیست ولی در عین حال با آن تفاوت دارد. همان‌طور که جامعه‌پذیری فرهنگی در جامعه به فراگردی گفته می‌شود که بر اساس آن فرد با ساخت‌های عقیدتی-نظری و الگوهای رفتاری فرهنگ در جامعه خویش آشنا می‌شود و با آنها ارتباط برقرار می‌کند. جامعه‌پذیری سیاسی نیز که یکی از ابعاد نوعی فرهنگ کلی جامعه است، به معنی وسیع فراگردی است که یک جامعه از طریق آن فرهنگ سیاسی خود را از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌کند. (مهرداد، ۱۳۷۶: ۱۷) جامعه‌پذیری سیاسی روندی آموزشی است که به انتقال هنجارها و رفتارهای پذیرفتنی نظام سیاسی مستقر، از نسلی به نسل دیگر کمک می‌کند و هدف آن، تربیت یا پرورش افراد به صورتی است که اعضای کارآمد جامعه سیاسی باشند (عالم، ۱۳۸۵: ۱۱۷).

جامعه‌پذیری دانشگاهی: وایدمن تأکید دارد جامعه‌پذیری دانشگاهی را می‌توان به عنوان فرایندی از کنش متقابل دانشجویان با سایر اعضای اجتماع دانشگاهی در گروه‌ها یا سایر زمینه‌هایی که به وسیله درجات متنوعی از فشارهای هنجاری مشخص می‌شوند در نظر گرفت. این کنش متقابل، اشکال متفاوتی از جامعه‌پذیری را که ممکن است به انواع گوناگونی از سازگاری تازه‌واردها با سازمان منجر شود، نتیجه می‌دهد. آئیناسی برای فرایند جامعه‌پذیری دانشجویان دانشگاه دو مرحله مشخص می‌کند. مرحله اول کسب آمادگی است که طی آن دانشجویان تازه‌وارد به رفتارها و نگرش‌های دانشجویانی که قبلاً در دانشگاه پذیرفته شده‌اند و مرحله انتقال از دبیرستان به دانشگاه را طی کرده‌اند، استناد می‌کنند. مرحله دوم پس از آمادگی است که دربرگیرنده رفتارها و نگرش‌هایی است که فرد پس از پذیرش به دست می‌آورد (Terenzini & Yaeger, 1996: 1-22).

پیشینه تحقیق

الف. منابع فارسی

مؤلف	سال نشر	عنوان مقاله	محل نشر	نتایج
غلامرضا خواجeh سروی	۱۳۹۴	جامعه پذیری سیاسی دانشجویان دانشگاه‌های دولتی ایران	فصلنامه جستارهای سیاسی معاصر، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال ششم، شماره چهارم	استفاده بیشتر از رسانه‌های دولتی باعث جامعه‌پذیری سیاسی بیشتر دانشجویان شده و همچنین به هر میزانی که دانشجویان مشکلات اقتصادی و بیکاری جامعه را بیشتر بدانند، از جامعه‌پذیری سیاسی کمتری برخوردار هستند و در نهایت دانشجویان با پایگاه خانوادگی مذهبی سنتی از جامعه‌پذیری سیاسی بیشتری نسبت به دانشجویان با پایگاه خانوادگی غیرمذهبی برخوردارند.
عارفه مهدیه، رضا همتی، ابوعلی وداد هیر	۱۳۹۵	فرایند جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان دکتری مورد دانشگاه اصفهان	رساله دکتری دانشگاه اصفهان	ناکارآمدی و ضعف جریان جامعه‌پذیری دانشگاهی در مقطع دکتری مورد اشاره قرار گرفته و این مسئله متأثر از برخی شرایط علی، نظیر ضعف نظام آموزشی و پژوهشی، ضعف جامعه‌پذیری دانشگاهی استادان و بی‌کیفیتی تعاملات و همکاری‌های علمی میان دانشجویان، ضعف فرهنگ علمی جامعه، مسائل مربوط به ساختار و سیاست‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه اصفهان از جمله عوامل زمینه‌ای مؤثر بر ناکارآمدی جریان جامعه‌پذیری دانشگاهی محسوب می‌شود. نظام انگیزشی و ارزشی دانشجو برای حضور در مقطع دکتری، شرط مداخله‌گری است که جریان جامعه‌پذیری ناکارآمد علمی را تشدید می‌کند.

مؤلف	سال نشر	عنوان مقاله	محل نشر	نتایج
سحر حداد	۱۳۹۵	تحلیلی بر جامعه‌پذیری سیاسی دانشجویان مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی	از نظر آگاهی سیاسی ۴,۷ درصد مردان قوی، ۴۵,۶۴ درصد مردان در سطح متوسط و ۴۲,۲۸ درصد ضعیف هستند. همچنین ۴,۹ درصد زنان قوی، ۲۹,۱ درصد زنان در سطح متوسط و ۶۰,۷ درصد ضعیف هستند. از نظر نگرش سیاسی ۲۴,۱۶ درصد مردان قوی، ۵۳,۰۲ درصد مردان در سطح متوسط و ۱۸,۱۲ درصد ضعیف هستند. همچنین ۱۶,۵۰ درصد زنان قوی، ۶۰,۱۹ درصد زنان در سطح متوسط و ۱۹,۹۰ درصد ضعیف هستند. از نظر مشارکت سیاسی ۱,۳۴ درصد مردان قوی، ۲۹,۵۳ درصد مردان در سطح متوسط و ۶۵,۷۷ درصد ضعیف هستند. همچنین ۱,۹۴ درصد زنان قوی، ۹,۷۱ درصد زنان در سطح متوسط و ۸۴,۹۵ درصد ضعیف هستند. در حالت کلی آنچه از نتایج جداول فراوانی در ارتباط با سه مولفه آگاهی، نگرش و مشارکت سیاسی استنباط شد، این بود که فرایند جامعه‌پذیری سیاسی در میان دانشجویان مورد بررسی، در سطح متوسط رو به ضعیفی قرار داشته است.
علی نظرمنصوری، بهجت یزدخواستی، رضا همتی	۱۴۰۰	تحلیلی بر عوامل مؤثر بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان	فصلنامه راهبرد فرهنگ، شماره پنجاه و سوم، بهار	وضعیت کلی جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان تحصیلات تکمیلی پنج دانشگاه مورد بررسی تهران، تربیت مدرس، شهید بهشتی، شیراز و فردوسی در ابعاد چهارگانه نقش دانشجوی تحصیلات تکمیلی، درگیری در نقش، مشارکت، سرمایه‌گذاری و احساس هویت حرفه‌ای بر اساس طیف مطلوبیت در سطح متوسط قرار دارد.

مؤلف	سال نشر	عنوان مقاله	محل نشر	نتایج
داود ابراهیم پور	۱۳۹۸	بررسی رابطه مصرف رسانه‌ای با جامعه‌پذیری سیاسی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز	فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، دوره ۲۶، شماره ۹۹	بین میزان مصرف رسانه‌ای، سواد رسانه‌ای و ابعاد سه‌گانه آن، یعنی میزان آگاهی یا رژیم رسانه‌ای، میزان تحلیل پیام‌های رسانه‌ای و میزان برخورداری از دیدگاه انتقادی، با میزان جامعه‌پذیری سیاسی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز رابطه معنادار وجود دارد. دانشجویان مرد از مصرف رسانه‌ای، سواد رسانه‌ای و همچنین جامعه‌پذیری سیاسی بالاتری نسبت به دانشجویان زن برخوردار بوده‌اند.

ب. منابع انگلیسی

مؤلف	سال نشر	عنوان مقاله	محل نشر	نتایج
SALOMON RETTIG AND BENJAMIN PASAMANNICK	2014	Changes in Moral Values as a Function of Adult Socialization	Research Division The Columbus Psychiatric Institute and Hospital The Ohio State University	بر اساس مطالعات قبلی درباره تغییرات ارزش اخلاقی در طول سه دهه، تغییر در قضاوت‌های اخلاقی در رابطه با عوامل زمانی را مورد بررسی قرار می‌دهد. سوابق مطالعات قبلی چهار گروه از دانشجویان دختر و پسر بود که در سال ۱۹۲۹، ۱۹۳۹ و ۱۹۴۹ و در سال ۱۹۵۸ اندازه‌گیری شد. از آنجا که همه افراد در مطالعه قبلی، دانش‌آموزان ابتدایی و فوق‌لیسانس کالج بودند سنین افراد ثابت بوده و تغییرات به دلیل عوامل زمانه ای تفسیر شده است. هدف این مقاله، تغییر شیوه‌های قضاوت اخلاقی در رابطه با سن است. این افراد شامل سه گروه از دانش‌آموزان مرد و زن دانشگاه ایالتی اوهایو هستند که از نمونه‌های تصادفی فارغ‌التحصیلان هر یک از سال‌های زیر استفاده می‌کنند: ۱۹۳۲-۳۳، ۱۹۴۲-۴۳ و ۱۹۵۲-۵۳.

مؤلف	سال نشر	عنوان مقاله	محل نشر	نتایج
Megan Johnston, Joan E. Grusec and Renee Farrel	2014	Understanding the learning of values using a domains-of-socialization framework Understanding the learning of values using a domains-of-socialization framework Julia Vinik	University of Toronto, Canada	روایاتی است از بزرگسالان در حال ظهور در مورد زمانی که یک اخلاق، ارزش یا درس مهم را آموختند و به منظور تعیین خصوصیات حوادثی که منجر به ارزش‌های داخلی شده‌اند و همچنین مقایسه شیوه‌های مختلف ارزش‌های اخلاقی، اجتماعی شده است، مورد بررسی قرار گرفت. از سوء رفتار بیشتر گزارش شده است. کسانی که مستقیماً آموزش ارزش‌ها را در بر می‌گیرند، به شدت درونی شده‌اند و درون‌گرایی بر اساس اهمیت و تأثیر فعلی تعیین می‌شود. خود انعکاس و خود نسل ارزش‌ها، به عنوان یک ابزار کلیدی برای ارزش‌گذاری یادگیری شناسایی شد و بیشتر از هر منبع دیگری از ارزش‌ها (مثلاً والدین، همسالان) گزارش شد.
Tormod Fjellvang	۲۰۱۱	Socialization Values, Cultural-Religious Zones and Modernization Theory	European Sociological Review VOLU ME	ارزش‌های اجتماعی سازی نقش مهمی در باز تولید ساختار ارزش جامعه ایفا می‌کنند. در جامعه‌شناسی، توجه کمیته (کارگروه) ارزشمندی اجتماعی شده است. استقلال، تخیل، اطاعت و اعتقاد مذهبی، با استفاده از داده‌های موجود از چهار ارزش اجتماعی سازی مورد بررسی قرار می‌گیرد. نتایج نشان می‌دهد که عوامل اقتصادی مادی گرایانه با همه چهار متغیر اجتماعی شدن ارتباط معناداری دارند. عوامل فرهنگی - مذهبی "ایده‌آلیست" به طور جدی با استقلال و تخیل ارتباط دارد نه با اعتقاد مذهبی و اطاعت.

بنابراین در مجموع مطالعات پیشینی داخلی و خارجی، در موارد زیر پشتوانه مناسبی برای تحقیق حاضر قرار گرفت:

- ادبیات جامعه‌پذیری در جامعه‌شناسی و جامعه‌پذیری
- مفهوم جامعه‌پذیری در مکتب اسلام و نظریات علمی
- جامعه‌پذیری در ایران در ارتباط با جامعه‌پذیری دینی، روش‌های تربیتی، روند جامعه‌پذیری سیاسی با تأکید بر دانشجویان، معلمان، نوجوانان، نسل جوان و دختران
- بررسی روابط جامعه‌پذیری با فرهنگ سیاسی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، تربیت سیاسی، انضباط اجتماعی، نگرش به ارزش‌های سنتی و مدرن و اخلاق کار
- ارتباط جامعه‌پذیری با موضوعات همبسته همچون هویت، تغییرات اجتماعی، انسان‌شناسی اجتماعی، فرهنگ سازمانی، فرهنگ سیاسی، روان‌شناسی رشد، یادگیری ارزش‌ها و نوسازی اجتماعی

چارچوب نظری جامعه‌پذیری

جامعه‌پذیری دینی

در طول تاریخ هیچ امتی بدون پیامبر، امام، نذیر و هدایت‌گر نبوده است (یونس: ۴۷؛ رعد: ۷؛ فاطر: ۲۴؛ نحل: ۳۶) و همواره امت‌ها کمابیش تحت تأثیر ایشان بوده‌اند. آنان توانسته‌اند با حضور و پیام خود، شکل فرهنگ و تمدن و تاریخ را تغییر دهند. قرآن از ایشان با عنوان «ائمه هدی» تعبیر کرده است (انبیا: ۷۳؛ قصص: ۵؛ سجده: ۳۴). البته عده‌ای نیز در چنین زمینه‌هایی منشأ تأثیرات منفی می‌شوند که قرآن از آنان با اوصاف «مستکبرین» و «ائمه ضلال» یاد کرده است (قصص: ۴۱؛ توبه: ۱۲). به دلیل نقش مرکزی جامعه‌پذیری در حیات بشری است که قرآن به عنوان یک قاعده کلی می‌فرماید: «قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَى سَبِيلًا (اسراء: ۸۴)» «بگو هر کس طبق روش (و خلق و خوی) خود عمل می‌کند و پروردگارتان کسانی را که راهشان نیکوتر است، بهتر می‌شناسد.» مطابق آرای تفسیری موجود، «شاکله»^۱ در یک تعریف ساده عبارت است

1. Formation

از نظامی از تمایلات، گرایش‌ها، انتظارات و الگوهای رفتاری که افراد طی فرایند تعامل آنها را آموخته و درونی می‌سازند. مطابق این تعریف شاکله که مفهوم قرآنی است، بیان دیگری از مفهوم جامعه‌پذیری است. بر اساس تفسیری که علامه طباطبایی از این مفهوم ارائه می‌نمایند، آدمی به هر شاکله‌ای که باشد و هر صفت روحی‌ای که داشته باشد، اعمالش بر طبق همان شاکله و موافق با فعلیات داخل روحش از او سر می‌زند و اعمال بدنی او همان صفات و فعلیات روحی را مجسم می‌سازد. عمل خارجی، مجسمه صفات درونی است و به قول معروف، ظاهر عنوان باطن و صورت دلیل بر معنا است. از آیه فوق این طور استفاده می‌شود که جامعه‌پذیری تنها منطبق یا زیرساخت ایستایی شناختی اجتماعی نیست، بدین معنی که فقط تعادل، ثبات و هماهنگی اجتماعی را تبیین نمی‌کند بلکه هدایت شدن در مسیر تحولی که به پیشرفت یا انحطاط می‌انجامد، از نظام جامعه‌پذیری و شکل‌گیری شاکله‌های فردی و جمعی ناشی می‌شود. برخی نظام‌های جامعه‌پذیری شخصیت فردی و یا اجتماعی را به سمت تعالی و پیشرفت هدایت می‌کند، کما این که برخی دیگر را به سوی ضلالت و انحطاط سوق می‌دهد. بنابراین، طبق آیه فوق، هم تعادل و هم پویایی اجتماعی پیوندی محکمی با نظام شاکله‌سازی یا جامعه‌پذیری دارد. فرد یا جامعه به گونه‌ای هویت و عینیت می‌یابد و در مسیر و سیلی حرکت و تحول پیدا می‌کند که سازوکارهای جامعه‌پذیری آنها را دیکته می‌کند. به تعبیر مختصرتر، افراد و جوامع به سمت اهداف و مقاصد سیر و حرکت می‌کند که در فرایند شاکله‌یابی یا جامعه‌پذیری، به عنوان آرمان‌ها و کمال مطلوب‌ها در بن شخصیت کنشگران اجتماعی^۱ حک شده‌اند. درونی شدن اهداف پست و منحط، حرکات اجتماعی را به سمت انحطاط و اهداف متعالی آنها را به سوی ترقی و پیشرفت هدایت می‌کند.

جامعه‌پذیری دینی از منظر اندیشمندان اسلامی

از جمله عوامل مؤثر بر شخصیت افراد، الگوهای فرهنگی، طبقه اجتماعی، شیوه‌های تربیتی و به طور کلی عامل جامعه‌پذیری یا اجتماعی‌شان است. این فرایند از نقش تربیتی والدین آغاز می‌شود و آنان در ابتدای این مرحله، می‌توانند فطرت^۲ آماده مولود را با تربیت‌های خود ارتقا یا

1. Social activists
2. Nature

تنزل دهند (محدث قمی، ۱۴۷۴، ج ۷: ۱۱۵). این نقش‌پذیری در مراحل بعد، از دیگران - به ویژه گروه هم سالان و دوستان که قرآن نیز به این نقش در انحراف یا اصلاح فرد تأکید دارد - حاصل می‌شود (زخرف: ۶۸؛ مجلسی: ۱۴۰۳، ج ۷۴: ۱۹۲؛ کلینی، بی‌تا، ج ۵: ۳۳۲). ابن‌خلدون می‌گوید: آغاز هر بزرگواری و شرفی، امری خارجی است. انسان ساخته و فرزند عادات^۱ خود است نه فرزند طبیعت و مزاج خویش. هر چه در آداب و رسوم مختلف خوی و ملکه انسان گردد، سرانجام جانشین طبیعت و سرشت او می‌شود. (شیخ، ۱۳۶۳: ۸۶ - ۸۷) چنین تأثیری را در اندیشه متأخرین مانند علامه طباطبائی، شهید مطهری و دیگران نیز می‌توان مشاهده کرد. علامه تأثیر جامعه بر فرد را تا این حد می‌داند که گاه فرد در برابر اراده کل و جمعیت، چاره‌ای جز تبعیت از جمع ندارد و گاه از او را سلب اختیار می‌کند و اراده و فکر را از او می‌گیرد. او تبعیت فرد از جامعه در رسوم متعارف، در زمان جنگ و قحطی و شکست، در عادات قومی و دیگر انفعالات عمومی را از این باب می‌شمرد که قدرت نیروی جامعه، فرد را در خود مستهلک می‌کند و به سبب چنین تأثیرات ژرفی است که اسلام، مهم‌ترین احکام خود را بر اساس اجتماع قرار داده است. از جمله تأثیراتی که جامعه از فرد می‌پذیرد، تأثیر در زمینه اعتباریات^۲ صرف است که نوآوری‌های برخی از افراد جامعه، با استقبال دیگران شیوع می‌یابد و در جامعه منشأ آثاری می‌شود. این زمینه‌ها که شامل مواردی مانند عرف، عادت، آداب و رسوم و هنرها است، توسط معدودی افراد تولید می‌شود و به تدریج به عنوان هنجار جامعه مورد تبعیت قرار می‌گیرد. اثرگذاری در زمینه فنون، صنایع و اختراعات، از دیگر موارد تأثیر فرد بر جامعه است که برخی افراد با ایجاد یا تکمیل ابزارهایی، در جهت گذران زندگی مادی بشر، مؤثر واقع می‌شوند اما از مهم‌ترین تأثیرات فرد در جامعه، تأثیر در زمینه اعتباریات واجد منشأ حقیقی است که از طریق پیامبران، علمای دین، فیلسوفان اخلاق و حقوق بر جامعه اعمال می‌شود تا ارزش‌های دینی، اخلاقی و حقوقی را در جهت هماهنگ کردن زندگی فردی و اجتماعی و مادی و معنوی خود به مردم عرضه کنند. (شیخ، ۱۳۶۳: ۲۲۴)

از نگاه اندیشه‌ورانی که معتقد به وجود، وحدت و شخصیت حقیقی جامعه نیستند و آن را اعتباری می‌دانند، تأثیرگذاری جامعه نیز صرفاً تأثیر اکثریت افراد جامعه بر فرد یا افراد خاص است

1. Habits
2. Credits

(مصباح، ۱۳۶۷: ۱۶۰). همچنین تأثیر فرد از جامعه در اینجا به معنای این نیست که تکوین شخصیت و وجود فرد کاملاً و به صورت علت تامه^۱ در سیطره وجود جامعه باشد، حتی شاید نتوان گفت عوامل مؤثر بر فرد، تعیین کننده رفتار و شخصیت اوست و نوعی ادراک یا میل جدیدی را که هیچ مایه فطری نداشته باشد، به وجود آورد یا میل و گرایشی را که مایه فطری آن در وجود آدمی است، معدوم کند بلکه یگانه کاری که این عوامل می‌توانند انجام دهند، ادراکات و گرایش‌های روحی و فطری فرد را تقویت، یا تضعیف می‌کنند. (مصباح، ۱۳۶۷: ۱۸۳-۱۸۴). تصویر دیگری که از تأثیر فرد بر جامعه می‌توان ارائه داد این است که مجموع نیروهای جامعه علت حرکت یک شیء می‌شوند و آنچه در جامعه انجام می‌شود، معلول مجموع نیروهای افراد آن است. اما تصویر صحیح از تأثیر فرد در جامعه این است که برخی افراد که اقلیت جامعه را تشکیل می‌دهند، به موجب ویژگی‌های خاص، در اکثریت اثر می‌گذارند و خط و مشی و اوضاع و احوال زمان را دگرگون می‌کنند. لذا مسیر و جهت و وضع موجود جامعه، معلول وجود آنان است. (مصباح، ۱۳۶۷: ۲۲۱-۲۲۲)

از دیدگاه شهید مطهری، جامعه به حکم این که یک موجود زنده است، دو گونه قوانین دارد: قوانین زیستی و قوانین تکاملی. آنچه به علل پیدایش تمدن‌ها و علل انحطاط آنها و شرایط حیات اجتماعی و قوانین کلی حاکم بر همه جامعه‌ها و همه اطوار و تحولات مربوط می‌شود را قوانین "بودن" جامعه‌ها اصطلاح می‌کنیم و آنچه به علل ارتقای جامعه‌ها از دوره‌ای و از نظامی به نظامی دیگر مربوط می‌شود را قوانین "شدن" جامعه‌ها اصطلاح می‌کنیم (مطهری، ۱۳۷۴، ج ۲: ۳۷۱-۳۷۰). به تبع این دو نوع قانون دو نوع علم مرتبط با شناخت جامعه به نام تاریخ علمی و فلسفه تاریخ وجود دارد. تاریخ علمی به بودن یا به دنبال کشف قواعد و سنن حاکم بر شیوه زیستن جوامع در یک مقطع خاص در گذشته یا جامعه‌شناسی جوامع گذشته است ولی فلسفه تاریخ علم، به قوانین شدن یا چگونگی تغییرات بنیانی جوامع است (مطهری، ۱۳۷۴، ج ۲: ۳۶۹-۳۶۷). بر خلاف تاریخ علمی، مقوم مسائل فلسفه تاریخ تعلق آنها به گذشته نیست بلکه فلسفه تاریخ علم، به سبب فرایندهایی است که از گذشته آغاز و در آینده نیز تداوم دارد. زمان برای مسائل فلسفه تاریخ ظرف تنها نیست بلکه یکی از ابعاد موضوعات فلسفه تاریخ را تشکیل می‌دهد (مطهری،

1. The perfect cause

۱۳۷۴، ج ۲: ۳۷۲-۳۷۱). تکامل طبیعی و زیستی امر کاملاً غیرارادی است و از طریق وراثت منتقل می‌شود اما تکامل تاریخی و اجتماعی یک امر اکتسابی^۱ است. به همین خاطر تکامل تاریخی بشر از طریق تعلیم و تعلم به اخلاف خود منتقل می‌شود (مطهری، ۱۳۸۶، ج ۲۵: ۵۱۰-۵۰۹). جامعه مرکب حقیقی^۲ است، ترکیب روح‌ها، اندیشه‌ها، عاطفه‌ها و اراده‌ها و غیره، نه ترکیب اندام‌ها. منظور از مرکب حقیقی، وجود واقعیت جدیدی غیر از وجود عناصر و اجزای آن است. افراد انسانی با تأثیر متقابل، استعداد پذیرش صورت جدیدی را می‌یابند، چنان که عناصر مادی در تأثیر متقابل با یکدیگر، زمینه پیدایش پدیده جدیدی را فراهم می‌کنند. ایشان این نظریه را اصالت فردی و اصالت اجتماعی معرفی می‌کنند. اصالت فردی است زیرا وجود اجزای جامعه را در وجود جامعه حل شده نمی‌داند و برای جامعه، وجودی یگانه مانند ترکیبات شیمیایی قائل نیست. اصالت اجتماعی است از آن حیث که نوع ترکیب افراد را به لحاظ مسائل روحی، فکری و عاطفی مانند ترکیب شیمیایی تلقی می‌کند. افراد در جامعه هویت جدیدی می‌یابند که همان هویت جامعه است. انسان‌ها که هر کدام با سرمایه‌ای فطری و سرمایه‌ای اکتسابی از طبیعت، وارد زندگی اجتماعی می‌شوند، از لحاظ روحی در یکدیگر ادغام می‌شوند و هویت روحی جدیدی می‌یابند که از آن به «روح جمعی»^۳ تعبیر می‌شود. این ترکیب یک ترکیب طبیعی مخصوص به خود است که برای آن، شبیه و نظیری نمی‌توان یافت. این ترکیب از آن جهت که اجزاء در یکدیگر تأثیر و تأثر عینی دارند و موجب تغییر عینی یکدیگر می‌گردند و اجزاء هویت جدیدی می‌یابند، ترکیب طبیعی و عینی است اما از آن جهت که «کل» و «مرکب»، به عنوان یک «واحد حقیقی» وجود ندارد، با سایر ترکیبات طبیعی فرق دارد، یعنی در سایر ترکیبات طبیعی، نوع آن، ترکیب حقیقی است زیرا اجزاء در یکدیگر تأثیر و تأثر واقعی دارند و هویت افراد، هویتی دیگر می‌گردد و مرکب هم یک «واحد واقعی» است، یعنی صرفاً هویتی یگانه وجود دارد و کثرت اجزاء به وحدت کل شده است. اما در ترکیب جامعه، ترکیب، ترکیب واقعی است، زیرا تأثیر و تأثر و فعل و انفعال واقعی رخ می‌دهد و اجزای مرکب که همان افراد اجتماع‌اند، هویت و صورت جدید می‌یابند اما به هیچ وجه کثرت، تبدیل به وحدت نمی‌شود و «انسان‌الکل» به عنوان یک واحد واقعی که کثرت‌ها

1. Adventitious
2. Real compound
3. Collective spirit

در او حل شده باشد، وجود ندارد. انسان الکل همان مجموع افراد است و وجود اعتباری و انتزاعی دارد (مطهری، ۱۳۸۵: ۲۷-۲۳). مطابق نظریه اصالت‌الجمع، جامعه‌شناسی انسان بر روان‌شناسی او تقدم دارد و انسان صرفاً یک موجود پذیرنده یا منفعل است، نه پوینده و فعال. یک ماده خام است که هر شکلی به او بدهند، از نظر ذات او بی تفاوت است. یک نوار خالی است که هر آوازی در آن ضبط شود، از نظر خود نوار عیناً مانند آواز دیگری است که در او ضبط شود (مطهری، ۱۳۷۴، ج ۲: ۳۹۳). برخلاف دیدگاه ابزاری اگر چه انسان در آغاز پیدایش، فاقد شخصیت انسانی بالفعل است و چیزهای زیادی را از جامعه فرامی‌گیرد ولی استعداد یک سلسله بینش‌ها و یک سلسله گرایش‌ها در نهاد او نهفته است. در این دیدگاه، انسان ماده محض نیست که هیچ خاصیتی جز پیرندگی از بیرون نداشته باشد بلکه انسان حامل استعدادهای خاصی است که از طریق عوامل بیرونی همان استعدادهای به فعلیت می‌رسد. مطابق این رویکرد حرکت انسان به سوی کمال انسانی از نوع حرکت دینامیکی است، نه از نوع حرکات مکانیکی (مطهری، ۱۳۸۷، ج ۲۴: ۴۲۲). هر چه استعدادهایی که در متن خلقت در نهاد انسان‌ها و در نهاد جامعه انسانی قرار داده شده است بیشتر به فعلیت برسند، جامعه بیشتر به کمال رسیده است (مطهری، ۱۳۸۰، ج ۱۳: ۸۲۵).

نظریات جامعه‌پذیری سیاسی

جامعه‌پذیری سیاسی تا کنون در قالب نظریات مختلفی به شرح زیر مورد توجه قرار گرفته است:

اول. نظریات تحلیل عوامل^۱ (با تأکید بر محوریت خانواده، گروه‌های هم‌تا، نخبگان، احزاب، کارفرما (عالم، ۱۳۸۵: ۱۲۲-۱۲۰، چلبی، ۱۳۷۵: ۶۵)، محوریت نظام آموزشی، دین (آلموند و دیگران، ۱۳۷۸؛ ۱۶۱: ۲۰۱۰، Essen)، رسانه‌های جمعی (مک کوئیل، ۱۳۸۵: ۳۹۳؛ مک کوئیل، ۱۳۸۲: ۱۱۲؛ سورین و تانکارد، ۱۳۸۱: ۴۵۲)، مجازات اجتماعی (روشه، ۱۳۷۹: ۶۱-۵۹)

1. Analysis of factors

دوم. نظریات کارکردی ساختاری^۱ (تأکید بر محوریت شیوه‌های مکانیکی-ارگانیکی (آرون، ۱۳۷۰: ۲۴۸)، شیوه‌های نهادینه‌سازی، درونی‌سازی (چلبی، ۱۳۸۵: ۱۶۳؛ ترنر، ۱۳۷۸: ۵۶؛ ورسلی، ۱۳۷۸: ۷۳-۷۵؛ چلبی، ۱۳۷۵: ۱۴؛ روشه، ۱۳۷۹: ۱۰۴)؛ شیوه‌های پایه، سیاسی، گمارش^۲ (بشیریه، ۱۳۸۲: ۳۸۴؛ اختر شهر، ۱۳۸۶: ۷۳-۷۲؛ شارع‌پور، ۱۳۷۸: ۲۹۱-۲۹۰)، عوامل رسمی و غیررسمی (کوئن، ۱۳۸۷: ۱۰۸-۱۰۷؛ کوئن، ۱۳۷۳: ۸۰؛ کوئن، ۱۳۸۷: ۱۱۰-۱۰۹؛ گیل و ادمز، ۱۳۸۴: ۹۹-۹۰)، شیوه‌های رسمی، غیررسمی، بی‌ساخت، رویداد، افراد (مهرداد، ۱۳۷۶: ۱؛ Bullis, 2003: 128؛ Shipman, 1995: ۵۹)، عوامل منزلت، عضویت، عنوان، خرده‌منزلت، نوع، هویت (Rosenberg, ۱۹۸۱: ۶۰۲-۶۰۹)

سوم- نظریات تحلیل فرایندی^۳ با تأکید بر محوریت عوامل اولیه و ثانویه (فیروزحاجیان و جهانگیری، ۱۳۸۷: ۹۶-۹۳) و شیوه‌های هویت اولیه و جدید (Turner, ۱۹۹۹: ۳۷۵-۳۸۲؛ Mead, ۱۹۷۶: ۲۲۲)

چهارم- نظریه ساخت یابی^۴ با تأکید بر محوریت تعامل ساختارها و قواعد در بستر زمان و مکان، با هرمنوتیک مضاعف در مقابل فاعلیت و کنشگران، به منظور دستیابی به هویت یابی اجتماعی (گیدنز، ۱۳۸۳: ۳۰-۲۱، ۱۴۷-۱۲۷ و ۱۷۹ و ۱۹۸؛ گیدنز، ۱۳۸۴: a، ۷۸ و ۱۸ و ۳۴؛ گیدنز، ۱۳۸۴: ۱۹-۲ و ۴۶؛ گیدنز، ۱۳۸۶: ۵۰-۲۰۰؛ گیدنز، ۱۳۸۴: b، ۷۰ و ۶۵ و ۲۱؛ گیدنز، ۱۳۸۲: ۳۰۱؛ گیدنز، ۱۳۷۸: ۶۷)

ارزش‌های انقلاب اسلامی

تعاریف و برداشت‌های گوناگونی از زوایای مختلف توسط فلاسفه، روان‌شناسان، انسان‌شناسان و جامعه‌شناسان نسبت به ارزش‌ها^۵ انجام پذیرفته است. در تعریف جامعه‌شناختی، ارزش‌ها واقعیت‌های مرجح انسان‌ها هستند (کاظمی، ۱۳۷۹: ۱۳۰). پارسونز پیرامون ارزش‌ها معتقد

1. Structural functionality
2. Appointment
3. Process analysis
4. Construction
5. Values

است که عنصری از نظام نمادی مشترک که به عنوان یک شاخص یا معیار در انتخاب میان مشتق‌های تمایل که در یک موقعیت ذاتاً یافت می‌شوند، به کار می‌روند، ارزش نامیده می‌شود. (محبوبی‌منش، ۱۳۸۰: ۶۱). چارلز جانسون در این رابطه می‌نویسد: ارزش‌ها الگوهای اجتماعی‌اند که درصد پذیرش آنها توسط گروهی از افراد، مبنایی را برای ایجاد انتظاراتی مشترک و معیاری را برای هدایت و تنظیم رفتار فراهم می‌کند. (جانسون، ۱۳۶۳: ۲۸۱) لذا منظومه ارزش‌های مورد باور و اعتقاد در یک جامعه در قالب نظام‌های مختلف ارزشی اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اخلاقی اهمیت داشته و هر اجتماعی و جامعه‌ای تحت تأثیر و نفوذ این خرده‌نظام‌های ارزشی قرار دارد. (ترابی و گودرزی، ۱۳۸۳: ۳۶-۳۷)

شاخص ارزش‌های انقلاب اسلامی

شاخص ارزش‌های انقلاب اسلامی که در این مقاله قرار است، جامعه‌پذیری آن در جامعه آماري و دوره زمانی و مکانی مشخص مورد سنجش قرار گیرد. بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که به معرفی نظام اسلامی برآمده از آرمان‌های مردم ایران می‌پردازد و مورد تأیید خبرگان رهبری، حضرت امام خمینی (ره) و قاطبه مردم ایران بوده و در همه‌پرسی دهم و یازدهم فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و پنجاه و هشت هجری شمسی با اکثریت ۹۸/۲٪ کلیه کسانی که حق رأی داشتند به آن رأی مثبت دادند. بر اساس روش تحلیل مضمون و بررسی مضامین قانون اساسی، شاخص‌های ارزش‌های انقلاب اسلامی استخراج گردید. بر این اساس سنجش جامعه‌پذیری ارزش‌های انقلاب اسلامی، قابلیت تحقق پیدا خواهد نمود:

مضامین پایه

نقل قول‌هایی که از متن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان میثاق ملت با تأیید حدود ۸۰ مرجع تقلید و تأیید بنیانگذار انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی (ره)، در طی فرایندی انتخاب و در قالب کدگذاری‌هایی سازماندهی شده‌اند و در قالب روش تحلیل مضمون مورد تحلیل قرار گرفتند. مضامین پایه‌ای مورد بررسی که تعداد ۹۹ مضمون را شامل می‌شد، از متن

اصلی استخراج شدند که به علت اختصار در ارائه مقاله، نتایج آن در قالب جدول مضامین فراگیر، ذکر می شود.

تبدیل مضامین

پس از دست یافتن به مضامین پایه‌ای اکنون نوبت آن می رسد که مضامین سازمان‌دهنده و مضامین فراگیر با توجه به مضامین پایه‌ای انتزاع شوند. در این مرحله تلاش می شود با سازماندهی مجدد مضامین پایه‌ای به مفاهیم انتزاعی تری دست یابیم که ما را به مضمون‌های اصلی تر، فراگیرتر و مرکزی تری رهنمون نماید.

ردیف	مضامین پایه‌ای	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
۱	ایمان به خدا و اختصاص حاکمیت به او	ایمان به اسلام	ایمان به اسلام و رشد فضائل اخلاقی
۲	ایمان به وحی و نقش بنیادی در قوانین		
۳	ایمان به معاد در سیر تکاملی به سوی خدا		
۴	ایمان به عدالت در خلقت، تشریح		
۵	ایمان به امامت و رهبری مستمر در تداوم انقلاب		
۶	ایمان به کرامت و آزادی توأم با مسئولیت انسان		
۷	حاکمیت اصول و ضوابط اسلامی	حاکمیت اسلام و فضائل اخلاقی	مردم‌سالاری دینی
۸	ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی		
۹	اشاعه فرهنگ اسلامی و برخورد سالم اندیشه‌های متفاوت	فرهنگ اسلامی و مدیریت اجتماعی	
۱۰	مدیریت اجتماعی بر مدار قرآن و سنت		
۱۱	حاکمیت انسان بر سرنوشت خویش	حاکمیت انسان بر سرنوشت اجتماعی	
۱۲	پاسخگو بودن مسئولین در مقابل مردم و نمایندگان آنها		
۱۳	اداره کشور به اتکای آرای عمومی		
۱۴	تأمین قسط و عدل اسلامی	قسط و عدل	قسط و عدالت
۱۵	رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه	رفع تبعیض و ایجاد امکانات عادلانه	
۱۶	روابط و مناسبات عادلانه حاکم بر جامعه		

ردیف	مضامین پایه‌ای	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
۱۷	تأمین آزادی‌های سیاسی و اجتماعی	آزادی	استقلال و آزادی
۱۸	استقلال همه‌جانبه	استقلال	
۱۹	همبستگی ملی	همبستگی	وحدت و همبستگی
۲۰	تحقق وحدت جهان اسلام	وحدت	
۲۱	رفع فقر و محرومیت	رفع محرومیت	رفع محرومیت و پیشرفت
۲۲	استفاده و پیشبرد علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری	پیشرفت	
۲۳	دفاع از کشور و حفظ دستاوردهای انقلاب	دفاع و امنیت	امنیت و عمق‌بخشی خارجی
۲۴	مبارزه در راه گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان	گسترش حاکمیت خدا در جهان	
۲۵	نفی هرگونه سلطه‌گری و سلطه‌پذیری	نفی سلطه	نفی نظام سلطه
۲۶	نجات ملل محروم	نجات محرومین	
۲۷	سعادت انسان در کل جامعه بشری	سعادت بشر	تشکیل امت واحد جهانی
۲۸	ایجاد جامعه نمونه و الگوی اسلامی	امت جهانی	
۲۹	هموارسازی تشکیل امت واحد جهانی		

نمادهای^۱ سنجش جامعه‌پذیری ارزش‌های انقلاب اسلامی

پس از استخراج شاخص‌های ارزش‌های انقلاب اسلامی بر اساس قانون اساسی، نمادهای (مثبت و منفی) قابل سنجش در جامعه‌پذیری ارزش‌های انقلاب اسلامی با تأکید بر محیط‌های دانشجویی، موارد مرتبط به شرح زیر نیز مورد احصاء قرار گرفته شده است که می‌تواند در پیمایش‌ها (کمی یا کیفی) و یا مصاحبه‌های عمیق، مورد توجه و سنجش قرار گیرد:

ردیف	عنوان ارزش	عنوان نماد مثبت	عنوان نماد منفی
۱	ایمان به اسلام و رشد فضائل اخلاقی	اشاعه فرهنگ اسلامی با نشر کتاب، ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی و ... -	آلودگی به آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی - نشر افکار ضاله - مفاسد

1. Symbols

ردیف	عنوان ارزش	عنوان نماد مثبت	عنوان نماد منفی
		تحصیل هم‌زمان در حوزه‌های علمی- انتخاب موضوعات ارزشی در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، تولید متن و محتوا، محیط دانشگاه	اخلاقی- توزیع مواد مخدر، مشروبات الکلی و فیلم‌های مبتذل- اشاعه فرهنگ غیراسلامی (اندیشه، پوشش، حجاب و ...) - استفاده از ماهواره و رسانه‌های بیگانه
۲	مردم‌سالاری دینی	شرکت فعال در انتخابات- مشارکت در نهادهای انقلابی- عضویت در انجمن‌های اسلامی- عضویت در نهادهای غیردولتی، تولید متن و محتوا	محکومیت در فعالیت‌های مدنی غیرقانونی (اخلال در انتخابات، اخراج از نهادهای انقلابی، سلب امتیاز فعالی در نهادهای غیردولتی و ...)
۳	قسط و عدالت	شرکت در جهاد سازندگی- شرکت در اردوهای جهادی- مشارکت در نهضت سوادآموزی- فعالیت‌های عام‌المنفعه، تولید متن و محتوا	محکومیت در جرائم قضایی، مالی و اقتصادی ملی (قاچاق، مفاسد اقتصادی و ...)
۴	استقلال و آزادی	سوابق ایثارگری (شهادت، جانبازی و اسارت)- سوابق کسب افتخار و جوایز ملی، تولید متن و محتوا	محکومیت در وابستگی به بیگانگان- محکومیت در جرائم اجتماعی-
۵	وحدت و همبستگی	حضور در راهپیمایی ملی- مشارکت در برنامه‌های ملی (کمک به سیل‌زدگان و ...)، تولید متن و محتوا	حضور و ارتباط با احزاب غیرقانونی و اپوزیسیون در ایجاد شکاف ملت حاکمیت- فعالیت‌های قوم‌گرایانه- فعالیت‌های تجزیه‌طلبانه
۶	رفع محرومیت و پیشرفت	حضور در اردوهای مردمی و جهادی- ایجاد فرصت‌های شغلی- فعالیت مؤثر در نهضت نرم‌افزاری علوم اسلامی ایرانی- تبدیل دانش به تولید بومی، تولید متن و محتوا	بی‌تفاوتی نسبت به محرومین- عدم تلاش در تحقق استقلال علمی
۷	امنیت و عمق‌بخشی خارجی	حضور در دفاع مقدس- حضور در جنگ سوریه- حضور در بسیج-	محکومیت در جرائم سیاسی و امنیتی- اخلال در نظم عمومی از طریق ایجاد

ردیف	عنوان ارزش	عنوان نماد مثبت	عنوان نماد منفی
		حضور در مقابله با فتنه‌های داخلی، تولید متن و محتوا،	تجمعات و راهپیمایی غیرقانونی - حضور در راهپیمایی‌های فتنه‌گران - هم‌نوایی و همکاری با جریان‌ات منحرف و مخالف ج.ا.ا. - ارتباط با سرویس‌های اطلاعاتی خارجی
۸	نفی نظام سلطه	شرکت در برنامه‌های ضد استکباری از جمله راهپیمایی روز ۱۳ آبان، نشر آثار علمی ضد استکبار، تولید متن و محتوا،	غرب‌زدگی و همسویی با غرب‌زدگان در آثار علمی یا مواضع سیاسی - اقامت در کشورهای خارجی
۹	تشکیل امت واحد جهانی	اشاعه فرهنگ اسلامی در جهان از طریق نشر کتاب، ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی غیرفارسی، تولید متن و محتوا، و ...	همسویی با ادیان انحرافی بهائیت، وهابیت، سلفیت و ...

روش گردآوری داده‌ها

برای گردآوری داده از دو روش کتابخانه‌ای و مصاحبه‌ای استفاده شده است. در گام اول در روش کتابخانه‌ای، به منظور گردآوری ادبیات و پیشینه تحقیق مطالعه‌ای گسترده در کتب، مقالات، پایان‌نامه‌ها و تحقیقات در دسترس انجام گردید و هم‌زمان منابع الکترونیکی موجود در پایگاه داده‌های اینترنتی نیز مورد بررسی قرار گرفتند و در گام دوم یافته‌های نهایی تحقیق با استفاده از روش نخبگی و مراجعه به نخبگان و صاحب‌نظران و کارشناسان موجود تکمیل گردیده است. در این تحقیق با توجه به کمبود منابع مکتوب در موضوع مصادقی مورد نظر، مصاحبه با خبرگان و نخبگان شیوه اصلی گردآوری داده‌ها را تشکیل می‌دهد.

در این مقاله با مصاحبه با تعداد ۱۱ نفر از صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران مسائل فرهنگی و جامعه‌پذیری در واحد علوم و تحقیقات، از طریق روش گرداند تئوری با رویکرد استراوس - کربن، داده‌ها ابتدا به اشباع نظری رسید و سپس الگوی مورد نظر حول مقوله مرکزی، مشتمل بر شرایط

علی، عوامل مداخله‌گر (مثبت و منفی)، عوامل زمینه‌ای (مثبت و منفی)، راهبردها (ایجابی و سلبی) و نیز پیامدها استخراج و ارائه گردید.

اسامی خبرگان پژوهش و مصاحبه‌شوندگان عبارتند از:

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت و علت انتخاب
۱	دکتر سعید رشیدی	معاون محترم فرهنگی و دانشجویی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۲	حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر سید مجتبی اکرمی	رئیس محترم نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۳	آقای حسین گرشاسبی	مدیر محترم اداره امور فرهنگی و ارتباطات اجتماعی معاونت فرهنگی و دانشجویی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۴	دکتر حبیب رئوف	رئیس محترم اداره راهنمایی و مشاوره معاونت فرهنگی و دانشجویی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۵	آقای فریبرز صالح‌آبادی	مدیر محترم اداره امور نماز، فرهنگ اسلامی و قرآن و عترت معاونت فرهنگی و دانشجویی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۶	خانم بتول غلامی	مدیر محترم اداره امور پژوهش‌های فرهنگی معاونت فرهنگی و دانشجویی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۷	آقای محمدجعفر محمدخانلو	مدیر محترم امور نشریات و تشکل‌های دانشجویی معاونت فرهنگی و دانشجویی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۸	خانم دکتر رقیه صدرایی	دبیر هم‌اندیشی اساتید واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۹	آقای علی مظفری	فرمانده محترم ناحیه بسیج دانشجویی در واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۱۰	آقای اصغر دولت‌آبادی	مسئول محترم کمیته انضباطی دانشجویی در معاونت فرهنگی و دانشجویی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۱۱	دکتر حمید سلیمانی‌مهر	مسئول محترم بسیج اساتید واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی

به علت رعایت اختصار در ارائه محتوای حاصله از روش داده‌بنیاد، نتایج نهایی حاصله از نکات کلیدی، کدگذاری باز (مضامین) و تحلیل داده‌های حاصل، با بررسی و تحلیل مصاحبه‌ها و

اشباع نظری آنها و ظهور مقوله‌ها از مفاهیم انتزاع شده از مصاحبه‌ها، در قالب پارادایمیک و با محتوای جدول زیر ارائه می‌شود:

عنوان
مقوله محوری
جامعه‌پذیری ارزش‌های انقلاب اسلامی در واحد علوم و تحقیقات
شرایط علی
لزوم کارآمدسازی ساختارهای فرهنگی
عوامل مداخله‌گر
الف. عوامل مداخله‌گر مثبت
<p>۱. فراهم نمودن زیرساخت‌های فرهنگی از جمله خوابگاه‌ها</p> <p>۲. برگزاری دوره‌های الزام‌آور معرفت‌افزایی اساتید</p> <p>۳. فراهم شدن شرایط فعالیت تشکل‌های سیاسی و ایجاد بستر توسعه فعالیت‌های فرهنگی جمعی از سال ۹۶</p> <p>۴. برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی و تربیون‌های دانشجویی دارای اثرگذاری زیاد در سال‌های اخیر</p>

<p>۵. همکاری اساتید و دانشجویان بسیجی و غیربسیجی در پژوهشکده علمی بسیج در سال‌های اخیر</p> <p>۶. برگزاری مراسم اثربخش فرهنگی برای اساتید و دانشجویان در دانشگاه</p> <p>۷. توسعه فعالیت‌های فرهنگی در واحد علوم و تحقیقات</p> <p>۸. فعال شدن پایش فرهنگی و شناسایی ظرفیت‌ها و تمایلات دانشجویان</p>
<p>ب. عوامل مداخله‌گر منفی</p>
<p>۱. تهدیدات فرهنگی علیه ارزش‌های انقلاب سوی دشمنان</p> <p>۲. استفاده ابزاری از فعالیت‌های فرهنگی</p> <p>۳. فقدان انسجام در استقرار دانشجویان و اطلاع‌رسانی فرهنگی</p> <p>۴. ضعف در سیاست‌گذاری بلندمدت فرهنگی</p> <p>۵. ضعف در ثبات و استمرار در برنامه‌های فرهنگی</p> <p>۶. محدود بودن فعالیت تشکل‌های سیاسی و تأکید بر مسائل فرهنگی و علمی تا سال ۹۴</p> <p>۷. فقدان اولویت مسائل فرهنگی در انتخاب مدیران دانشگاه</p> <p>۸. عدم انسجام، استمرار و عمق فعالیت‌های فرهنگی</p> <p>۹. عدم اثرگذاری فعالیت‌های فرهنگی گذشته در کاهش تخلفات</p> <p>۱۰. عدم موفقیت رویکرد فرهنگی و علمی دانشجویان و اساتید در گذشته</p>
<p>عوامل زمینه‌ای</p>
<p>الف. عوامل زمینه‌ای مثبت</p>
<p>۱. جذابیت پیام و حضور مردم در صحنه‌های انقلاب</p> <p>۲. علاقه‌مندی دانشجویان به فعالیت‌های گروهی در فعالیت‌های فرهنگی و سیاسی</p> <p>۳. وجود ظرفیت‌های مختلف انحصاری در تأثیرگذاری بر دانشگاه‌های آزاد سراسر کشور</p> <p>۴. عدم موفقیت رویکرد فرهنگی و علمی دانشجویان و اساتید در گذشته</p>
<p>ب. عوامل زمینه‌ای منفی</p>
<p>۱. تأثیرگذاری آسیب‌های فرهنگی محیط شهری در دانشگاه</p> <p>۲. گسترش تهدیدات و تغییرات منفی فرهنگی در محیط جامعه</p>

۳ . جنگ نرم و تاثیر گذاری بالای شبکه‌های اجتماعی در دانشگاه
۴ . کاهش مراسم فرهنگی در سال‌های اخیر به واسطه حوادث و کرونا در دانشگاه
۵ . وجود رویکردهای سکولار در مدیریت فرهنگی سابق دانشگاه
۶ . عدم پرداختن به مسائل اندیشه ای در رویکردهای فرهنگی دانشگاه
۷ . تضعیف ساختارها و ضعف کار گزاران فرهنگی در دانشگاه
۸ . حاکمیت دغدغه‌های غیر علمی و فرهنگی توسط دانشجویان
۹ . عدم برخورد مناسب کارمندان دانشگاه با دانشجویان به واسطه کثرت مراجعات
۱۰ . تغییر مستمر مدیران دانشگاه و ایجاد بی نظمی
۱۱ . ایجاد وقفه در پیامدهای مثبت علمی، فرهنگی و معیشتی حاصل از فعالیت‌های فرهنگی برای دانشجویان
۱۲ . فقدان اولویت رویکرد و فعالیت‌های فرهنگی
۱۳ . تاثیر گذاری رویکرد تحصیل غیرانتفاعی در عدم انتقال ارزش‌های فرهنگی پس از دفاع مقدس
راهنماها
الف. راهنماهای ایجابی
۱ . ثبات مدیریتی و توسعه کلان نگری
۲ . توسعه فرهنگ سازی با محوریت اساتید
۳ . تأثیر گذاری با بهره گیری از شیوه، ابزار و محتوای فرهنگی
۴ . فعالیت‌های فرهنگی متناسب با مکان و زمان
۵ . تبعیت از مقررات و تبدیل اخلاق به قانون
۶ . دغدغه مندی نهادهای فرهنگی با رویکرد جهادی
۷ . ایجاد اتاق فکر برای اقدامات فرهنگی در دانشگاه
۸ . تأثیر گذاری و ترویج فرهنگی غیر مستقیم
۹ . اقدامات داوطلبانه فرهنگی دانشجویان با هدایت و نظارت دانشگاه
۱۰ . توجه به جذب، همراه بودن و استقبال دانشجویان با برخورد محبت آمیز در هدایت

۱۱. پرورش فکر در کرسی‌های آزاداندیشی و محیط فرهنگی آزاد
۱۲. دعوت و تشویق با توسعه تلاش فرهنگی
۱۳. حمایت و تداوم بخشی به فعالیت‌های خودجوش
۱۴. تمرکز فعالیت‌های فرهنگی به درون‌مایه آنها فراتر از ظواهر
۱۵. تداوم پایش‌های فرهنگی و عمل بومی مطابق با آن
۱۶. ضرورت تعریف شفاف مسائل فرهنگی
۱۷. ایجاد ثبات در کسب نتایج زمان‌بر فرهنگی
۱۸. سرمایه‌گذاری فرهنگی بر روی کارکنان
۱۹. اهتمام و جدیت در تحقق برنامه‌های حقیقی فرهنگی
۲۰. ارتقای تعامل و فرهنگ‌سازمانی در دانشگاه
۲۱. ایجاد محیط مهارت‌افزایی و کسب درآمد در فرایند جامعه‌پذیری
۲۲. افزایش انگیزه و تلاش مسئولین فرهنگی
۲۳. ارتباط مناسب و تعامل نزدیک با دانشجو
۲۴. استفاده از سایر ظرفیت‌های فرهنگی
۲۵. مشارکت اساتید در حل مسائل فرهنگی
۲۶. تداوم و ارتقای دوره‌های معرفت‌افزایی
۲۷. تخصیص بودجه مناسب برای فعالیت‌های فرهنگی
۲۸. طراحی برنامه برای دانشجویان بر اساس نیازهایشان
۲۹. تحول در جذب اساتید با معیارهای ارزش‌های انقلاب
۳۰. بهره‌برداری مؤثر از فضای علمی دانشگاه
۳۱. فهم درست از خواسته‌های دانشجویی در نسل جدید
۳۲. جذب دانشجویان با انگیزه و علاقه‌مند به مسائل علمی و فرهنگی
۳۳. تمرکز بر فعالیت‌های فرهنگی از دوران کارشناسی

۳۴. ایجاد فرصت برای اساتید برای ارتقای کیفی خود و رسیدگی به مسائل دانشجویان
۳۵. اقدامات فرهنگی بر روی اساتید و ارتقای عالمانه و اثربخشی آنان
۳۶. حل مسئله پراکندگی ساختمان‌های واحد علوم و تحقیقات
ب. راهبردهای سلبی
۱. جلوگیری از رفتارهای متضاد از سوی برخی اساتید دانشگاه
۲. رفع تداخل‌های ساختاری فرهنگی در دانشگاه
۳. رفع بوروکراسی‌های زائد فرهنگی
پیامدها
۱. هدف محوری و اقدامات فرهنگی بنیادین
۲. کیفیت بخشی محتوا و نحوه اجرای برنامه‌های فرهنگی
۳. آگاهی‌بخشی، اقناع‌سازی و هدایت در دانشگاه

نتیجه‌گیری

روند جامعه‌پذیری ارزش‌های اسلامی در واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی (به مفهوم گفتگوی تعاملی، توافق جمعی و کنش متقابل و بازتولید آن)، با ملاحظه فرصت‌ها و چالش‌ها در عوامل مداخله‌گر (مثبت و منفی) و زمینه‌ای (مثبت و منفی) و ارائه راهبردهای (سلبی و ایجابی) مشخص، منجر به دستیابی به پیامدهای مطلوب بر اساس تعامل ساختارها و قواعد (فرایندهای اولیه و ثانویه در سطوح آشکار و پنهان) در بستر زمان و مکان، با هرمنوتیک مضاعف در مقابل کنشگران و منابع (رسمی و غیررسمی) به منظور دستیابی به هویت‌یابی اجتماعی در جهت نهادینه و درونی‌سازی (هنجارها، ساختارها و رفتارها) در جهت دستیابی به پنج هدف حفظ و نگهداری الگو، دستیابی به هدف، تطبیق یا سازواری، یکپارچگی و گمارش سیاسی محقق شده است. بر این اساس برای سنجش جامعه‌پذیری ارزش‌های اسلامی در محیط‌های دانشگاهی و همچنین ترمیم هرگونه کژکارکردی جامعه‌پذیری و جامعه‌پذیری منفی و بازتولید ارزش‌های

اسلامی در محیط دانشگاه نیز لازم است. جامعیت لازم مشتمل بر بهره‌گیری از همه متغیرهای مذکور، در دستور کار مسئولین دانشگاه، مورد تحقیق و پیمایش قرار گیرد.

پیشنهادها

برای تحقق بهینه جامعه‌پذیری ارزش‌های انقلاب اسلامی در دانشگاه‌ها با تأکید بر واحد علوم و تحقیقات، برگرفته از یافته‌های تحقیق موارد زیر ارائه می‌شود:

۱. مجموعه عوامل منفی مداخله‌گر، زمینه‌ای و راهبردهای کنترل و محدود گردند و مجموعه عوامل مثبت مداخله‌گر، زمینه‌ای و راهبردها محقق و توسعه یابند.
۲. راهبردهای ایجابی و سلبی به عنوان عوامل اصلی تأثیرگذار در جامعه‌پذیری ارزش‌های انقلاب اسلامی در طراحی برنامه، تنظیم بخشنامه‌ها و اجرای برنامه‌ها در دستور کار قرار گیرد.
۳. در طراحی برنامه‌های فرهنگی و آموزشی برای اساتید و دانشجویان و کارکنان دانشگاه، به میزان اثرپذیری و جامعه‌پذیری برنامه‌ها و ارزیابی برنامه‌های مشابه و گذشته، نیز توجه شود چرا که صرف برگزاری مراسم و برنامه‌ها، حتی علی‌رغم صرف هزینه‌های زیاد، چه‌بسا بدون توجه به ظرافت‌های جامعه‌پذیری، نتیجه عکس هم داشته باشد.
۴. محوریت اساتید در دانشگاه در جامعه‌پذیری به نحو شایسته‌ای به رسمیت شناخته شود و الزامات آن نیز فراهم گردد.
۵. پیمایش‌های علمی و نیز ارتباطات مستقیم دانشجویی به منظور ارتقای شناخت از ظرفیت‌ها و نیازمندی‌های دانشجویی در جامعه‌پذیری به صورت مستمر در دستور کار قرار گیرد.

فهرست منابع

- ابن خلدون، عبدالرحمان (۱۳۶۹)، مقدمه، جلد ۱، ترجمه محمد پروین گنابادی، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- اخترشهر، علی (۱۳۸۶)، مؤلفه‌های جامعه‌پذیری سیاسی در حکومت دینی، چاپ اول، تهران: انتشارات پژوهشکده فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- آرون، ریمون (۱۳۷۰)، زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی، ترجمه محمداقبر پرهام، تهران: انتشارات علمی-فرهنگی.
- آلموند، گابریل و دیگران، (۱۳۷۸)، چارچوبی برای سیاست تطبیقی، ترجمه علیرضا طیب، چاپ دوم، تهران، نشر مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- بشپریه، حسین (۱۳۸۲)، آموزش دانش سیاسی، چاپ سوم، تهران: انتشارات نگاه معاصر.
- ترنر، جانانان (۱۳۷۸)، جامعه‌شناسی، ترجمه محمد عزیز بختیاری و محمد فولادی، قم: مؤسسه انتشارات امام خمینی (ره).
- توسلی، غلامعباس (۱۳۸۰)، نظریه‌های جامعه‌شناسی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- جانسون، چارلز (۱۳۶۳)، تحول انقلابی، ترجمه حمید الیاسی، تهران: امیرکبیر.
- حق‌شناس، علی محمد و همکاران (۱۳۸۷)، فرهنگ معاصر هزاره، تهران: فرهنگ معاصر، چاپ سیزدهم.
- رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۸۷)، آنا‌تومی جامعه، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۹۴)، توسعه و تضاد، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- روشه، گی (۱۳۷۹)، کنش اجتماعی، ترجمه هما زنجان زاده، مشهد: دانشگاه فردوسی.
- سورین، ورنر؛ تانکارد، جیمز (۱۳۸۱)، نظریه‌های ارتباطات، ترجمه علیرضا دهقان، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- عالم، عبدالرحمن (۱۳۸۵)، بنیادهای علم سیاست، تهران: نشر نی.
- کاظمی، علی‌اصغر (۱۳۷۹، b)، هفت ستون سیاست، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- کلینی، محمدبن یعقوب (بی‌تا)، فروع کافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه
- کوئن بروس (۱۳۸۷)، مبانی جامعه‌شناسی، ترجمه و اقتباس غلام‌عباس توسلی و رضا فاضل، تهران، انتشارات سمت.
- کوئن، بروس (۱۳۷۳)، درآمدی بر جامعه‌شناسی، محسن ثلاثی، تهران: فرهنگ معاصر، چاپ پنجم.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۸)، تجدد و تشخیص، جامعه و هویت شخصی در عصر جدید، ترجمه ناصر موفقیان، تهران: نشر نی.

- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۲)، *فراسوی چپ و راست*، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر علمی.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۳)، *چکیده آثار گیدنز*، با ویراستاری فیلیپ کسل، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: ققنوس.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۴)، a، *چشم‌اندازهای جهانی*، ترجمه محمدرضا جلالی‌پور، تهران: انتشارات طرح نو.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۴)، b، *مسائل محوری در نظریه اجتماعی*، ترجمه محمد رضایی، تهران: سعادت.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۴)، c، *پیامدهای مدرنیت*، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۶)، *جامعه‌شناسی*، حسن چاوشیان، تهران: نی، چاپ چهارم.
- گیل، دیوید، ادمز، بریجت (۱۳۸۴)، *القبای ارتباطات*، رامین کریمیان و دیگران، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، چاپ اول.
- مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳ق)، *بحارالانوار*، جلد ۷۴، بیروت: دار احیاء التراث العربی
- محبوبی منش، حسین (۱۳۸۰)، *سلسله‌مراتب ارزشی دانشجویان*، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- مصباح، محمدتقی (۱۳۶۷)، *جامعه و تاریخ از دیدگاه قرآن*، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی.
- مطهری، مرتضی (۱۳۸۰)، *فلسفه تاریخ*، جلد ۱، تهران: صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۸۵)، *مجموعه آثار*، تهران: صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۹۲)، b، *فطرت*، تهران: صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۴)، *مجموعه آثار*، جلد ۲، تهران: صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۸۰)، *مجموعه آثار*، جلد ۱۳، تهران: صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۸۵)، *جامعه و تاریخ*، تهران: صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۸۶)، *مجموعه آثار*، جلد ۲۵، تهران: صدرا.
- مطهری، مرتضی (۱۳۸۷)، *مجموعه آثار*، جلد ۲۴، تهران: صدرا.
- مک کوئیل، دنیس (۱۳۸۲)، *درآمدی بر نظریه‌های ارتباطات جمعی*، ترجمه پرویز اجلالی، تهران: نشر مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، چاپ اول.
- ورسلی، پ (۱۳۷۸)، *نظم اجتماعی در نظریه‌های جامعه‌شناسی*، ترجمه سعید سعیدفر، تهران: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی تبیان.
- ترابی، یوسف؛ گودرزی، آیت (۱۳۸۳)، *ارزش‌ها و امنیت اجتماعی*، دانش اجتماعی، تابستان، شماره ۲۱.
- جعفری‌نژاد، مسعود (۱۳۸۶)، *بررسی و تحلیل نقش معلمان بر جامعه‌پذیری سیاسی*، مجله دانشکده علوم، دانش‌آموزان دوره متوسطه: مطالعه موردی بخش پیر بکران، *اداری و اقتصادی*، سال دوم، بهار و تابستان، شماره ۱۲.

حسین زاده، علی حسین؛ موالی زاده، الهه؛ مرادیان، کمال (۱۳۹۴)، بررسی تأثیر اینترنت بر گرایش سیاسی دانشجویان (مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز)، فصلنامه توسعه اجتماعی، شماره ۲.

خلیلی، مصطفی (۱۳۸۷)، اصالت فرد یا جامعه؟ (چالش فلاسفه)، مجله معرفت، شماره ۱۲۶.
خواججه سروی، غلامرضا (۱۳۹۴)، جامعه‌پذیری سیاسی دانشجویان دانشگاه‌های دولتی ایران، جستارهای سیاسی معاصر، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال ششم، شماره چهارم، زمستان.
سبکتکین، قربانعلی؛ محبوبی، مرضیه (۱۳۹۴)، بررسی نقش رسانه‌ها در جامعه‌پذیری سیاسی جوانان، دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی.

شارع‌پور، محمد (۱۳۷۸)، فرهنگ عمومی، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱۸ و ۱۹، تابستان.
فیروزحاجیان، علی اصغر؛ جهانگیری، جهانگیر (۱۳۸۷)، تحلیل جامعه‌شناختی مشارکت، مجله علوم سیاسی دانشجویان؛ نمونه مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، دوره نهم، شماره ۲۴، بهار و تابستان.

قاضی طباطبائی، محمود؛ دادهیر، ابوعلی (۱۳۸۰)، سوگیری هنجاری و اخلاقی در پژوهش‌های دانشگاه‌های ایران: مطالعه تطبیقی امور مربوط به دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه، مجله دانشکده ادبیات و علوم دانشگاه تبریز، دوره ۴۴، شماره ۴.

نجفی، حسن؛ زارع زردینی، آرش (۱۳۹۹)، فاصله تربیتی بین مدرسه و جامعه، رشد آموزش علوم اجتماعی، دوره ۲۳، شماره ۱.

هاشمی، محمدرضا و میرزایی، بانو (۱۳۹۱)، بررسی اعتیاد به اینترنت و پیامدهای آن بر رفتار دانش‌آموزان، نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب‌های اجتماعی نوپدید، تهران: دفتر تحقیقات کاربردی و معاونت اجتماعی نیروی انتظامی استان مازندران.

هاشمی، محمدرضا و همکاران (۱۳۹۱)، بررسی اعتیاد اینترنتی و تأثیر آن بر رفتار نوجوانان، مجموعه مقالات برگزیده همایش منطقه‌ای آسیب‌های اجتماعی نوپدید، تهران: دفتر تحقیقات کاربردی و معاونت اجتماعی نیروی انتظامی استان مازندران.

Bullis, C and B. Bach, (2003), Socialization Turning Points: An Examination of Change in Organizational Identification, Paper Peresented at the Annual Meeting of the Western Speech Communication Association Spokane, W A. ERIC Document Number ED.

Data, A. Education and society, (2001), A sociology of African Education Macmillan.

Essen, A. J. A, (2010), Implication for Secondary Education in Nigeria Paper presented at the 4 th All Nigeria Conference of Principals of Secondary Schools (ANCOPSS).Uyo, Akwa Ibom state, Nigeria, Vision.

Mead. H. (1976), mind. self and society. from the staud pont of an identity ,Gender, class, nation. london: Riut ledge in association.

Rosenberg, Morris (1981), The self-concept: social product and social force, published is social psychology edited by Rosenberg and Turner, basic Booked.

Shipman, M. D, (1995), The Sociology of the School, London: Longman.

Scruton, Roger, (2007), The Dictionary of political thought, Palgrave Macmillan, Edition 3.

- Shipman, M.D, (1995), The Sociology of the School, London: Longman.
- Turner, John C. & Onorato, Rina S. (1999), Social identity, personality, and the self-organization perspective, in Tom R. Tyler; Roderick.
- Terenzini P.T. ; L. Spriger & P. M Yaeger. (1996) First Generation College Students: Characteristics, Experiences and Cognitive Development. Research in higher E

Analysis of the Socialization Process of Islamic Revolution Values In the Academic Environment, Opportunities and Challenges

A Case Study of Islamic Azad University Students, Tehran Science and Research Branch

Ali Hamzepour¹, Ahmad Bakshaish-Ardestani²,

Seyyed Mustafa Abtahi³, Mohammad Tohidfam⁴

Abstract

The transmission of social values and norms occurs during a process called "socialization". Although socialization has a different process in its different stages, it is permanent. The most important function of socialization is the rule of values over the social actions of society members. The values of any society are maintained and promoted through the process of socialization. Institutions in charge of socialization include a range of family, school, university, media, etc., each of which performs its own special task in the matter of socialization. In this article, focusing on the role and function of socialization in the university, an attempt has been made to answer the main question that: "the process of socializing the values of the Islamic Revolution in the students of the Islamic Azad University, Science and Research Unit of Tehran in the last four decades in Iran, How can the basis of structure-agent theory be explained?" The answer was given with the descriptive-analytical method, thematic analysis and the Foundation's data method. Based on the proposed model obtained from the foundation's data method based on the Strauss-Carbon approach, in the form of a case study in the Science and Research Unit of Islamic Azad University, while examining the causal conditions, positive and negative intervening factors and the background to present positive and negative strategies and express Consequences were discussed.

Keywords: Model, Socialization, Values of the Islamic Revolution, Science and Research Branch, University.

1. PhD Student in Political Science, Faculty of Law, Theology and Political Science, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Corresponding author: Professor of the Department of Political Thought, Faculty of Political Science, Central Tehran Branch, Islamic Azad University of Tehran, Iran.
Email: ahm.bakshayeshiardestani@iauctb.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Political Science, Faculty of Law, Theology and Political Science, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran..
4. Associate Professor, Department of Political Science, Faculty of Political Science, Central Tehran Branch, Tehran, Iran.